

DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ (DTÖ) REFORM ANLAŞMASI (BALİ PAKETİ) HAKKINDA BİLGİ NOTU

1995 yılında Uruguay Turu Müzakereleri sonucunda Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması'nın (GATT) yerine, bu anlaşmanın devamı niteliğinde ve halen 159 ülkenin üyesi olduğu Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) kurulmuştur. DTÖ, misyonunu, çok taraflı ticaret görüşmelerini yönetmek ve uygulamak, çok taraflı ticaret görüşmelerinde bir forum olarak görev yapmak, ticari anlaşmazlıklara çözüm aramak, milli ticaret politikalarını denetlemek ve bu amaçlarla küresel ekonomik politika yapımında görevli uluslararası kuruluşlarla işbirliğine gitmek olarak benimsemektedir.

Bakanlar Konferansı:

DTÖ bünyesinde, genellikle iki yılda bir, üye ülkelerden Bakan seviyesinde katılımı Bakanlar Konferansı düzenlenmektedir. DTÖ'nün en önemli karar alma mekanizması olan Bakanlar Konferansı'nda küresel ticareti ilgilendiren konular tartışmaya açılmakta ve çok-taraflı anlaşmalar imzalamaya yönelik kararlar alınmaktadır.

Doha Kalkınma Gündemi:

9-13 Kasım 2001 yılında Katar'ın başkenti Doha'da gerçekleştirilen IV. Bakanlar Konferansı sırasında alınan kararlarla başlayan Doha Kalkınma Gündemi Müzakerelerinde, küresel ticaret hacmini arttırma ve küresel büyümenin etkilerinin kalkınmakta olan ülkelere de yansımalarının sağlanması amacıyla aşağıdaki alanlarda küresel kuralları belirleyecek bir ticaret anlaşmasının imzalanmasını hedeflemektedir:

- ✚ tarım desteklerinin azaltılması,
- ✚ tarım ürünleri üzerindeki tarife engellerinin ortadan kaldırılması;
- ✚ ticaret-çevre, ticaretle bağlantılı fikri mülkiyet hakları, anti-damping, sübvansiyonlar ve telafi edici önlemler anlaşmalarında reforma gidilmesi,
- ✚ sanayi alanında ise özellikle Gelişme Yolundaki Ülke (GYÜ)'ler için önem arz eden tekstil gibi konularda küresel pazara girişlerinde engel oluşturan tarifelerin düşürülmesi, ve
- ✚ hizmet ticaretinin serbestleştirilmesi.

Öte yandan, aradan geçen on iki yıla rağmen müzakerelerde bir ilerleme kaydedilmemiş ve müzakereler askıya alınmıştı.

3-6 Aralık 2003 Bali Bakanlar Konferansı ve Reform Anlaşması (Bali Paketi)

3-6 Aralık tarihlerinde Endonezya'nın Bali adasında düzenlenen Bakanlar Konferansı sonucunda, Doha Kalkınma Gündemi'nde yer alan bazı konularda reform yapılması konusunda bir anlaşma imzalanmasına karar verildi. Bali Paketi olarak tanımlanan anlaşmanın üye ülkelerde ayrı ayrı onaylanmasının ardından yürürlüğe girmesi bekleniyor.

DTÖ'nün kuruluşundan bugüne kadar 9 adet Bakanlar Konferansı yapılmıştır:

- > *Bali, 3-6 Aralık 2013*
- > *Cenevre, 15-17 Aralık 2011*
- > *Cenevre, 30 Kasım - 2 Aralık 2009*
- > *Hong Kong, 13-18 Aralık 2005*
- > *Kankun, 10-14 Eylül 2003*
- > *Doha, 9-13 Kasım 2001*
- > *Seattle, 30 Kasım – 3 Aralık, 1999*
- > *Cenevre, 18-20 Mayıs 1998*
- > *Singapur, 9-13 Aralık 1996*

Bakanlar Konferansı esnasında yapılan müzakereler sonucunda, maruz kaldığı ABD ambargosunu hafifletmeyeceği gerekçesiyle anlaşmaya onay vermeyen Küba'nın ABD ile anlaşması ve önlemler paketini veto etme tehdidinden vazgeçmesi üzerine anlaşmanın onaylanması mümkün oldu.

Onaylanan anlaşmanın ticarete kolaylaşma sağlayarak dünya ticaretine yaklaşık 1 trilyon dolarlık ek hacim katması beklenmektedir. Ayrıca, merkezi Washington'da bulunan Peterson Institute of International Economics, anlaşmayla küresel ekonomiye 960 milyar dolar gireceğini ve 18 milyonu geliştirmekte olan ülkelerde olmak üzere 21 milyon istihdam yaratılacağını belirtiyor.

Metninin önemli bir kısmı Cenevre Bakanlar Konferansı esnasında ortaya çıkan Anlaşma, DTÖ bünyesinde, tüm üyelerin üzerinde fikir birliği sağlanarak imzalandığı ilk küresel anlaşma olarak dikkat çekmektedir. Dolayısıyla DTÖ, Doha Kalkınma Gündemi'nde yaşanan başarısızlıkların ardından, önemli bir başarı elde etmiştir.

Reform Anlaşmasının Konuları:

Bali Paketinde yer alan en önemli konu, ticaretin kolaylaştırılması (trade facilitation) konusu olarak dikkat çekmektedir. Bu konuda gümrüklerde kırmızı hattın kesilmesi ve liman gümrüklerinde işlemlerin hızlandırılması gibi çeşitli alanlarında reform yapılmıştır.

Anlaşma'nın diğer konuları, kalkınmayla ilgili çeşitli başlıklar, geliştirmekte olan ülkelerde gıda güvenliği, pamuk ve en az gelişmiş ülkelere yönelik çeşitli konulardır. Anlaşma'da ayrıca, tarımda ihracat sübvansiyonlarının azaltılması ve en düşük seviyeye çekilmesi ile kotaya tabi tarım ürünleri ithalatında engellerin azaltılmasına ilişkin kararlar alınmıştır.

Ticaretin kolaylaştırılması (trade facilitation)

Bali Paketi, ticaretin kolaylaştırılması konusunda yer alan başlıkların yanısıra geliştirmekte olan ülkeler ve en az gelişmiş ülkelere yönelik, gümrük altyapılarının modernleştirilmesi, gümrük yetkililerinin eğitilmesi ve anlaşmanın uygulanmasında ortaya çıkabilecek maliyetler konusunda yardım yapılmasını da içermektedir.

Doha Kalkınma Gündemi ile başlatılan ticaretin kolaylaştırılması konusunda müzakereler, aşağıdaki hedefleri içermektedir:

- ⇒ Gümrük prosedürlerinin hızlandırılması,
- ⇒ Ticaretin kolaylaştırılması, hızlandırılması ve maliyetinin azaltılması,
- ⇒ Gümrüklerde şeffaflık ve etkinliğin sağlanması,
- ⇒ Bürokrasi ve yolsuzluğun önlenmesi,
- ⇒ Teknolojik ilerlemelerden faydalanılması, vb.

Ticaretin kolaylaştırılması anlaşması ile ticaret yapma maliyetinin %10-15 arasında azalması, ticaret akışının hızlanması, gümrük gelirlerinin daha hızlı ve kolay toplanabilmesi, istikrarlı iş çevresinin oluşturulması ve yabancı yatırımın cazip hale getirilmesiyle dünya ekonomisine sağlanacak olan katkının 400 milyar ve 1 trilyon dolar arasında olması beklenmektedir.

Anlaşma metninin son şeklinin 31 Temmuz 2014 tarihine kadar alınması planlanırken, bu süreçte metinde değişiklik yapılması beklenmemektedir.

Taslak metne ulaşmak için: https://mc9.wto.org/system/files/documents/w8_0.pdf

Tarım ve Pamuk

Bali Paketi'nin tarım bölümü, esas olarak iki konu üzerine odaklanmaktadır. Birincisi, gelişmekte olan ülkelerin gıda güvenliğini sağlamada kamu programlarının oluşturulması ve bu sayede bu ülkelerin ticareti bozucu yerel sübvansiyonlarının sınırı aşılsa dahi, bu ülkelerde gıda güvenliğinin sağlanmaya devam etmesidir. Diğer konu ise, tarife kotası yönetimidir.

Bu başlıkta yer alan diğer önemli konu ise ihracat sübvansiyonlarının en düşük seviyeye çekilmesi konusunda alınan karardır. Ayrıca, en az gelişmiş ülkelerin pamuk üreticilerinin pazara giriş imkanlarının iyileştirilmesi ve bu ülkelere yönelik kalkınma desteği verilmesi konuları da anlaşma kapsamında düzenlenmiştir.

Taslak metinlere ulaşmak için:

Genel Hizmetler: https://mc9.wto.org/system/files/documents/w9_2.pdf

Gıda Güvenliği'ne Yönelik Kamu Programı: https://mc9.wto.org/system/files/documents/w10_1.pdf

Tarım Ürünlerinde Tarife Kotası Yönetimi: https://mc9.wto.org/system/files/documents/w11_1.pdf

İhracatta rekabet: https://mc9.wto.org/system/files/documents/w12_1.pdf

Pamuk: https://mc9.wto.org/system/files/documents/w13_0.pdf

Kalkınma Konuları

Bali Paketi'nin kalkınma konuları dört başlıktan oluşmaktadır:

En az gelişmiş ülkelere zengin ülkelerin pazarlarında gümrük vergisiz ve kotasız pazara giriş imkanı tanınması; En az gelişmiş ülkeler için basitleştirilmiş tercihli menşe kuralları; En az gelişmiş ülkelere yönelik hizmetler muafiyetinin sağlanması; Gelişmekte olan ülkelere verilen farklılaştırılmış muamelenin denetlenmesi için "denetleme mekanizması"nın oluşturulması.

Taslak metinlere ulaşmak için:

En Az Gelişmiş Ülkeler için Tercihli Menşe Kuralları:

<https://mc9.wto.org/system/files/documents/w14.pdf>

En Az Gelişmiş Ülkelere Yönelik Hizmetler Muafiyeti:

<https://mc9.wto.org/system/files/documents/w15.pdf>

En Az Gelişmiş Ülkelere Yönelik Gümrük Vergisiz ve Kotasız Pazara Giriş İmkanı:

<https://mc9.wto.org/system/files/documents/w16.pdf>

Gelişmekte Olan Ülkelere Verilen Farklılaştırılmış Muamelenin Denetlenmesi:

<https://mc9.wto.org/system/files/documents/w17.pdf>

DTÖ'nün konuyla ilgili sayfası için: <https://mc9.wto.org/draft-bali-ministerial-declaration>